

MONITORING ŠKŮDCŮ POLNÍ ZELENINY

16. TÝDEN (14.4.2025)

Kamil Holý

Výzkumný tým: Integrovaná ochrana zemědělských plodin proti škůdcům

Národní centrum zemědělského a potravinářského výzkumu, v.v.i.

Zprávy jsou zveřejňovány v Zelinářském zpravodaji, na Rostlinolékařském portálu a umístěny na webových stránkách **CARC**: www.carc.cz. Monitoring je podpořen z prostředků MZe - NAP (Národní akční plán k bezpečnému používání pesticidů).

Výskyt škůdců

Na polích se zeleninou je hmyzu zatím málo, převažují časně jarní druhy, ze kterých škodí nejvíce drátovci a krytonosci. Nálet krytonosců pokračuje, do žlutých misek se chytají noví dospělci a v nezakrytých výsadbách mohou klást vajíčka do řapíků nebo škodit žírem. Líhnou se první nymfy třásněnek, v teplých oblastech by se již mohli objevit dřepčící. Za hezkého počasí jsou na půdě i rostlinách různé druhy dvoukřídých, kteří připomínají dospělé květilky, mohou se vyskytovat masově, ale neškodí.

V některých částech republiky se objevuje sucho, srážky opět nepokrývají celou republiku a obdobný trend lze očekávat i v průběhu roku. Sucho je jedním z mnoha důvodů poklesu biomasy hmyzu (i poklesu početnosti některých hmyzích škůdců), je třeba počítat s tím, že i v letošním roce bude výskyt škůdců nerovnoměrný, kdy na jedné lokalitě bude obtížné škůdce najít, ale o několik kilometrů dále může stejný druh několikanásobně překračovat prahy škodlivosti.

Přezimující polyfágní škůdci - většina drátovců je aktivních, v závislosti na početnosti a druhu plodiny mohou zahubit vysázené nebo vzházející rostliny. Lokálně mohou škodit přezimující housenky osenic, které okusují/překusují nadzemní části rostlin nebo poškozují podzemní orgány.

Brukvovitá zelenina - pokračuje nálet krytonosců do porostů, kde je to možné, ponechat netkanou textilii co nejdéle. Dřepčíky rodu *Phyllotreta* jsem zatím v porostech neviděl, ale již brzy by se mohli první dospělci objevit. V krajině létají bělásci, ale zeleninu zatím neohrožují.

Ostatní zelenina - na cibuli jsou dospělci třásněnek, líhnou se první nymfy, ale většinou v nízkém množství. Listy hrachu jsou okousány od listopasů, poškození bývá většinou nevýznamné.

Neškodné druhy - v teplých dnech mohou být na poli se zeleninou početné samotářské včely, které se přilétají napít závlahové vody. Na pozemcích jsou hojné různé druhy dvoukřídých, kteří se živí nejčastěji rozkládající se organickou hmotou (zbytky rostlin, kompost, hnůj) - nezaměňovat za škodlivé květilky. Dokud nejsou na rostlinách vajíčka květilky, nejedná se o škodlivé druhy.

Rizikové: krytonosci, dřepčící, drátovci, housenky, třásněnky

Krytonosci

- pokračuje nálet krytonosců, kontrolovat porosty na přítomnost dospělců nebo vpichů po kladení vajíček.

Monitoring - nálet dospělců se monitoruje žlutými miskami nebo prohlídkou/oklepem rostlin. Přítomnost v porostu se pozná podle vpichů v řapících nebo stonku. V místě vpichu může být snůška vajíček ukrytá uvnitř řapíku.

Ochrana - provádí se proti dospělcům před vykladením vajíček. Zakrytí porostů netkanou textilií bez trhlin a s dobře zatíženými okraji, je dostatečnou mechanickou bariérou. Pokud jsou dospělci již v porostu, je třeba před zakrytím porost ošetřit.

Dřepčík olejkový

- může škodit stejným způsobem jako krytonosci, ale v porovnání s krytonosci je škodlivost na zelenině méně významná.

Monitoring a ochrana jsou shodné s krytonosci.

Drátovci

- většina drátovců je ve vrchní vrstvě půdy, v závislosti na početnosti a plodině budou škodit až do začátku léta.

Monitoring - půdní výkopky, potravní návnady (naklíčené obilí), orientačně i rozhrnutí vrchní vrstvy půdy rukou nebo lopatkou a sledování počtu drátovců při zpracování půdy.

Ochrana - prevencí je nedávat citlivé plodiny na pozemky s drátovci. Do některých plodin je možné použít granulované insekticidy při setí a sázení nebo mořit sadbu. Minimalizace zpracování půdy podporuje výskyt drátovců, na pozemky se

zeleninou nedávat jako přerušovač víceleté píceiny nebo úhory.

Třásněnky

- na cibuli se líhnou první nymfy. Škodlivost v tomto období je nízká, pokud nejsou poškozené listy sáním, je zbytečné ošetřovat a přípravky šetřit na pozdější období, až začnou naletovat dospělci z okolí a početnost vzroste.

Monitoring - dospělci jsou většinou ukrytí mezi listy u báze, při vyšším výskytu nebo za teplého počasí je část jedinců i volně na listech. Nymfy jsou světlé, nejčastěji ukryté mezi nahloučenými listy, snadno se zamění za světlá zrnka písku. Posátá místa jsou světlá, stříbrná, někdy s kupičkami tmavého trusu.

Ochrana - při začínajícím poškození listů sáním. Mladé nymfy jsou ukryté mezi nahloučenými listy, kde na ně přípravky nefungují - počkat, až se začnou rozlézat volně na listy. Účinnost postřiku závisí na kvalitě ošetření, je třeba seřídít postřikovač takovým způsobem, aby byla pokryta ideálně celá plocha listů, pokud zůstane mezi kapkami neošetřená plocha, přežije část třásněnek i spor hub, které se přemnoží a předčasně listy zničí.

Listopasi r. *Sitona*

- mladé rostliny hrachu mají zoubkované okraje - výkusy od dospělců listopasů.

Monitoring - sledovat procento poškozené plochy listů.

Ochrana - většinou se neprovádí, poškození nebývá významné.

Užitečné organismy

- výskyt užitečných organismů zůstává v porostech nízký, nárůst lze očekávat až s přiletem mšic a další potravy. Zatím zůstávají na vegetaci v okolí polí (meze, příkopy apod.), odkud se budou postupně přesouvat do porostů. Na povrchu půdy se objevují draví střevlíci, drabčící a pavouci.

Na vlhká místa po závlaze se mohou hromadně slétávat různé druhy samotářských včel, které občas i vytvářejí zemní hnízda na uježděných přístupových cestách. Výskyt škůdců na přezimujících rostlinách (bylinky apod.) může prozradit přítomnost slunéček.

Ve žlutých miskách je směs krytonosců a blýskáčků

V paždí listů jsou první nymfy třásněnek, líhnutí bude pokračovat, poškození listů je zatím minimální, hlubo pod prahem škodlivosti

Drobná zrnka písku vypadají podobně jako světlé nymfy třásněnek - nezaměňovat

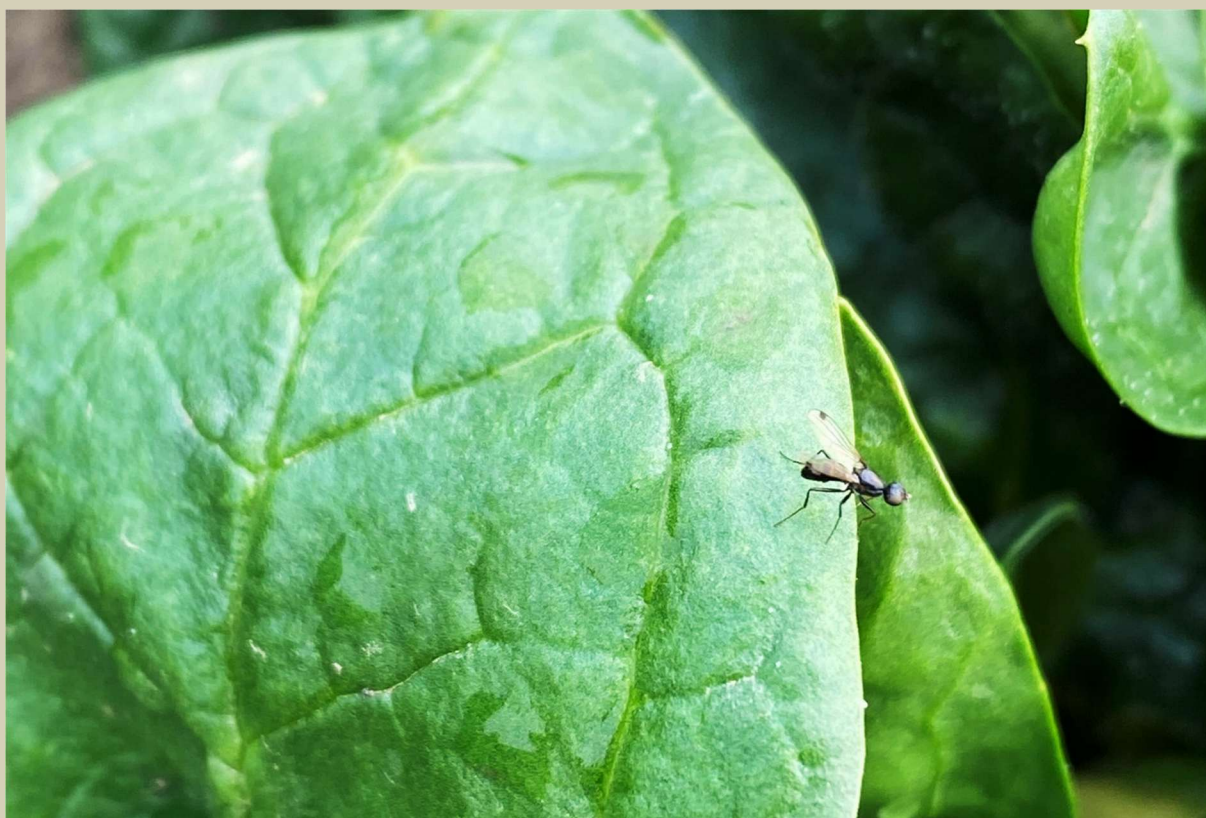
Okraje listů hrachu okousané od listopasů r. *Sitona*

Většina navštívených porostů je bez škůdců

Nezemědělská vegetace v okolí polí je zásobárnou užitečných organismů

Na polích jsou hojní dospělci různých druhů dvoukřídých, kteří jsou nejčastěji ze skupiny rozkladačů organické hmoty - pro zemědělství prospěšných organismů